

HISTÒRIA ANTIGA DE LA PENÍNSULA IBERICA.

Prof. Tomàs Gimeno i Fabregat.

Aquesta assignatura té per finalitat el donar una visió global de l'història antiga de la Península Ibèrica des de la seva Protohistòria fins l'anomenada època romana a Hispània, incloent l'apoteció dels diversos pobles colonitzadors procedents del Mediterrani i que successivament van impactar sobre el món indígena. des de començos del primer mil·lenni a.C., amb els conseqüents canvis que llur acció endegarà sobretot des de l'arribada romana a Hispània. Els estudis recents sobre els problemes de colonialismes i aculturacions han fet despertar també l'interès pels models i desenvolupament dels mateixos en el marc del món antic i així analitzar a la Península Ibèrica la situació del poble prerromà i posteriorment el procés de romanització a Hispània. La reconstrucció dels esmentats processos passa per l'estudi de la documentació històrica i arqueològica que ens ha arribat.

Cal afegir que aquesta assignatura s'articula en dues parts ben concretes: la corresponent al món indígena prerromà, des de finals de l'edat del Bronze, i la que pertoca al procés de romanització a la península Ibèrica amb els problemes de transformació o pervivència dels anteriors elements indígenes. El resultat final ens porta ja cap al món de la romanitat tardana Hispania i cap al moment visigot.

PROGRAMA:

1. INTRODUCCIÓ. Problemes metodològics i directrius per la coneixença de l'història antiga peninsular. Temàtica a tractar. Orientacions. Anàlisi de la bibliografia.
2. Anàlisi de les Fonts literàries més remarcables sobre la P. Ibèrica. Problemàtica a l'entorn de les fonts arqueològiques.

3. Panorama sinòptic de la protohistòria peninsular. Els inicis del primer mileni a la P. Ibèrica. El repartiment del substrat indígena precolonial. Problemàtica plantejada.
4. Les primeres colontzacions històriques a la P. Ibèrica i la seva dinàmica. Realitat i mite de Tartessos.
5. El desenvolupament de les colonitzacions a la P. Ibèrica. L'influència colonial fenícia. La contraposició de la colonització grega. Estat actual de la qüestió.
6. Panorama històric de la P. Ibèrica en el contexte del s. VI a.C. Les diferents àrees culturals.
7. Anàlisi del món indígena ibèric. Hàbitat, economia, societat. Nivell de desenvolupament. Cultura material. Evolució històrica.
8. La presència i.e. a la P. Ibèrica: els resultats. Periodització i àrees d'influència. Evolució històrica. Centre i Occident: celtiber, carpetans, vacceus, betons, lusitans, etc...
9. Les altres àrees culturals prerromanes a la P. Ibèrica. Els pobles meridionals: turdetans. Els pobles del Nord. Les Illes.
10. L'influència púnica a la Península i les seves conseqüències. L'acció bàrbara. El coneixement material púnic a Hispània.
11. Els testimonis de la presència grega a la P. Ibèrica fins la Segona guerra Púnica. Realitat de la colonització grega.
12. L'intervenció militar romana a la Península Ibèrica: causes i conseqüències. L'arribada romana. El desenvolupament de la 2ª guerra púnica a Hispània. Els resultats. (Tractats romans-cartaginesos. Sagunt-Anibal a Itàlia. Contraofensiva romana- Emporion-Tarraco. Ebre-Sagunt-Cartago Nova-Del 208 al 205-Cadis).
13. L'impacte romà sobre el món indígena peninsular. Les fases de con-

- questa i pacificació. Des de l'acció dels Escipions fins les campanyes catonianes. Nuclis de resistència.
14. De Cató a les guerres celtibèriques: consolidació romana a la costa. Les guerres celtibèriques: Numància, Lusitània, Viriat. La conquesta de Galícia. Les Balears.
15. Els inicis del s. I a.C.. El paper de Setori. Del 82 al 75. Metel i Pompeu. El grau d'implantació romana a la Península. Anàlisi de les Fonts.
16. Hispània fins les guerres cesarianes. La guerra civil (49-47). Els pompeians. Munda. Plantejaments i resultats de la colonització. explotació romana a la Península.
17. Les darreres fases de conquesta i pacificació de la Península. L'àrea cantabro-astur. Els Pirineus. Problemes a l'entorn de la resistència. o assimilació a Roma. El paper de les colònies romanes.
18. L'organització romana a Hispania sota August. Plantejament de la romanització. Les diverses àrees administratives i jurídiques. Graus d'introducció dels sistemes econòmics romans a Hispania.
19. El s. I d.C. El paper d'Hispania en el contexte de l'Imperi. Dels Juli-Claudis als Antonins. Graus de romanització. Els nuclis urbans. La documentació epigràfica fins els Severes.
20. De Caracalla a l'època d'anarquia militar. Evaluació material de la romanització a Hispània fins el Baix Imperi. Evolució dels nuclis urbans. societat hispano-romana. Economia. Religió i ideologia.
21. La crisi romana del s. III a la P. Ibèrica: les seves repercussions. L'impacte franc-alemany i la seva realitat. Cap a una època de transformacions.

22. L'època de Dioclecià a la P. Ibèrica. problemes plantejats sobre el Baix Imperi. De constantí a Teodosi. Els vinculs d'Hispania amb l'Imperi.
23. Controversies a l'entorn de la resistència. Pervivència indígena a la romanització. En el contexte del Baix Imperi. La crisi del món urbà i la potenciació rural. Graus de paganisme. Graus de cristianisme. Moviments socials, nacionals, religiosos: circumcel·liors i bagaudes.
24. Pervivència i canvis a l'Hispania tardo-romana. Significat de l'arribada germànica fins la formació del regne got de Toledo.

ASPECTES MONOGRAFICS A TRACTAR:

- a. Fonts de riquesa i formes econòmiques a la Península: explotació d recursos, repartiment de terrenys (conquesta, colonització, romanització).
- b. L'administració romana i el seu paper romanitzador: creació de nuclis urbans, exèrcit, comerç, indústries (mercadores, negociadores), xarxa viària.
- c. Societat hispano-romana: lliures-esclaus, colons-indígenes (parentiu), ciutadans, peregrins. Demografia i moviments migratoris.
- d. Religió a l'Hispania antiga i el seu paper: les religions indígenes i la seva pervivència. La religió oficial romana. Religions minoritàries. La religió cristiana i el seu grau d'assimilació a la Península: paper que juga.

BIBLIOGRAFIA ORIENTATIVA:

- CABO-VIGIL, Història de España Alfaguara, I. Madrid, Alianza Ed.
- TUÑÓN DE LARA, TARRADELL, MANGAS, Historia de España: Primeras culturas e Hispania romana, Barcelona, labor.

BLAZQUES.: et alii, Historia de España antigua, II, La España romana. Madrid, edicions Càtedra.

TARRADELL.: et alii, Economía antigua de la Península Ibérica. Barcelona, Ed. Vicens Vives.

ARRIBAS, Los Iberos, Barcelona Ed. Aymá.

AA.VV. Conflictos sociales en la Hispania romana. Madrid, Akal.

VILLARONGA, Numismática antigua de Hispania. Barcelona, Cymys.

VIVES, Inscripciones latinas de la España romana, Madrid, C=S.I.C.

MENÉNDEZ PIDAL, Historia de España. Vols. 1 i 2 del t. II Madrid. 1982